

Archeologický ústav Slovenskej akadémie vie, v. v. i.

Akademická 2, SK 949 21 Nitra

Hrobka popradského kniežata sa po konzervácii vracia na Slovensko

Ako posledná časť jedinečnej drevenej architektúry starej vyše 1600 rokov sa na dvoch kamiónoch na Slovensko vracia rozsiahly súbor súčastí hrovej komory, ktorá bola od objavu hrobky v Poprade-Matejovciach v roku 2006 v severonemeckom Schleswigu v starostlivosti svetoznámych špecializovaných laboratórií na konzerváciu mokrého historického a prehistorického dreva. Tamojšia významná vedecká inštitúcia Museum für Archäologie a Zentrum für Baltische und Skandinavische Archäologie pri Stiftung Schleswig-Holsteinische Landesmuseen, Schloss Gottorf, Schleswig sa ako partnerská organizácia Archeologického ústavu SAV, v. v. i. a Podtatranského múzea odborne podieľala už aj priamo na štvormesačnom náročnom záchrannom výskume európskeho unikátu – kniežacej hrobky z konca 4. storočia. Hrobka, doslova podzemný dom mŕtveho, bola náhodne objavená pri výstavbe priemyselného parku v Poprade-Matejovciach. Napriek dávnomu vykradnutiu sa vďaka vhodným pôdnym podmienkam zachovalo to, čo štandardne archeológovia nenachádzajú – drevo, koža, textilie a ďalšie organické nálezy. Práve v tom je jej jedinečnosť. Veď nájsť z dreva vysústružené posmrtné lôžko či stôl, kožené puzdro na luk, časti vzorovanej tapisérie, drevený sarkofág, drevené máry, na ktorých niesli mŕtveho do hrobu a množstvo ďalších jedinečných predmetov zo začiatku doby sťahovania národov je snom každého archeológa.

Veľký objem asi 10 ton vážiacich driev z podzemného zrubu, t. j. vonkajšej komory, včítane jej podlahy a plochej strechy nebolo možné z technických a najmä z finančných dôvodov konzervovať osvedčenou metódou – napustením konzervačným roztokom, tzv. polyetylénglykolom (PEG). Nemeckí odborníci preto po dohode a v spolupráci s Archeologickým ústavom SAV v. v. i. vyvinuli novú metódu kontrolovaného procesu prirodzeného vysušovania popradských driev. Tento ekologický spôsob si, na rozdiel od pôvodných plánov, vyžiadal o viaceré roky dlhší čas záverečných úprav, ktorý bude pokračovať aj po prevezení nálezov v špeciálnych klimatizovaných depozitároch Archeologického ústavu SAV v Nitre. Toto vedecké pracovisko ich vybudovalo z vlastných zdrojov práve pre akútnu potrebu dlhodobej starostlivosti o vzácne pamiatky z organických materiálov zo Slovenska, ktoré sú nenahraditeľnou databankou informácií o životnom prostredí a ľudskej aktivite v našej dávnej minulosti. Ich energeticky náročná prevádzka bude prirodzene značnou záťažou rozpočtu tohto vedeckého pracoviska. Vysoké čiastky, ktoré boli v priebehu viac ako pätnástich rokov z vnútorných zdrojov oboch inštitúcií vynaložené na výskum, dokumentáciu a konzerváciu, sú dobrou investíciou do jednej z našich najvýznamnejších archeologických pamiatok.

Konzervovanie celého inventára popradskej hrobky a jej vyhodnotenie je učebnicovým príkladom medzinárodnej spolupráce. Na tomto jedinečnom projekte sa popri slovenskej a nemeckej inštitúcii v rôznom rozsahu podieľali aj významné pracoviská z mnohých európskych krajín. Základný príbeh hrobky a výsledky jej výskumu boli sprístupnené v množstve vedeckých štúdií, ale aj v sumarizujúcej a záujemcovi o modernú vedu zrozumiteľnej monografii *Knieža z Popradu a jeho hrobka*.

O živote a smrti dnes už slávneho popradského kniežaťa sa pripravuje stála expozícia v Podtatranskom múzeu v Poprade. Tá sa nepochybne stane novou, príťažlivou atrakciou nášho kultúrneho turizmu. Jej súčasťou budú všetky najvýznamnejšie nálezy z hrobky, ale zo samotnej hlavnej komory tu bude, z priestorových dôvodov, vystavená len ukážka niekoľkých trávov. Väčšina zrubovej komory, ako aj veľký objem nevystavených náleзов – textílií, koží, drier zostane natrvalo v špeciálnom depozitári a vo finančne i odborne náročnej starostlivosti Archeologického ústavu SAV, v.v.i. **Slávnostné oficiálne vrátenie zakonzervovaných drevených konštrukcií** prebehne za prítomnosti nemeckých i slovenských špecialistov, ako aj významných hostí z Ministerstva kultúry SR a Slovenskej akadémie vied dňa **9. mája o 11.00 v Nitre** v areáli bývalých kasární pod Zoborom na Dobšinského ulici v Nitre (vstup od kruhového objazdu pod Zoborom), kde sa bude zároveň možné zoznámiť s najdôležitejšími nálezmi z tohto archeologického objavu európskeho významu.

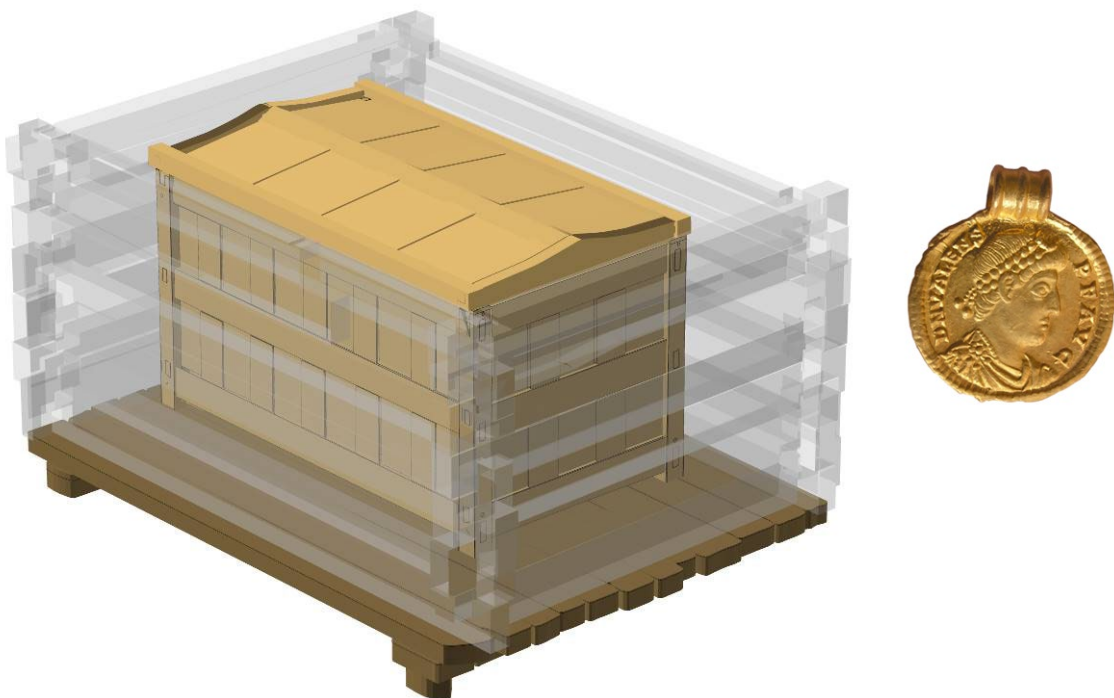
Súčasťou podujatia bude aj **uvítanie do života** novej publikácie K. PIETA – T. ŠTOLCOVÁ: **Knieža z Popradu a jeho hrobka. Archeologické pamätníky Slovenska 12**, Nitra 2021.

PhDr. Karol Pieta, DrSc.
vedúci výskumu

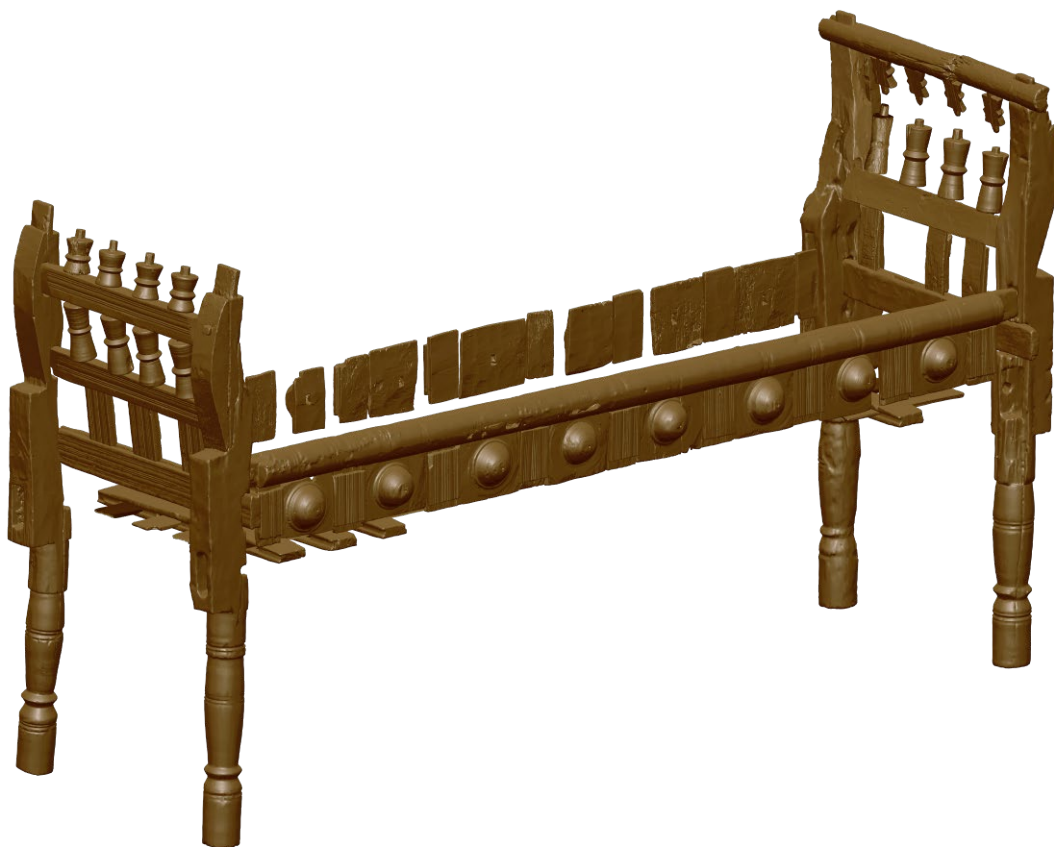
doc. PhDr. Matej Ruttkay, CSc.
riaditeľ

Poprad-Matejovce – plán hrobky zobrazujúci rozloženie nálezov (ZBSA, Schleswig).

Vľavo: 3D vizualizácia hrobky z Popradu (ZBSA, Schleswig), vpravo: prívesok zhotovený zo zlatej mince cisára Valensa (AÚ SAV, Nitra).

Unikátne drevené lôžko vyrobené z tisového dreva (ZBSA, Schleswig).